

Riksantikvaren
Sak 2400686

Dato: 30. april 2024

Bevaringsstrategi kystens kulturmiljøer - høringssvar fra DNT

Den Norske Turistforening (DNT) takker for muligheten til å komme med innspill til forslag til bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer. Gjennom mer enn 150 år har DNT hatt som mål å få flest mulig ut i naturen, og for å bevare friluftslivets natur- og kulturgrunnlag. Vi har 56 medlemsforeninger med 320 000 medlemmer. Mange av våre foreninger eier og/eller drifter overnattings- og serveringssteder langs kysten, fra Oslofjorden til Varangerhalvøya. Flere av anleggene er fredete eller verneverdige. DNT-foreningene merker også mange hundre kilometer med kystnære stier. Kyststiene følger ofte historiske ferdselsveier langs kysten, og er også gjennom det tett forbundet med kystens kulturarv. DNT er også partner i Kystledsamarbeidet.

Kystens arealer

Kysten vår er en svært viktig arena for friluftslivsaktivitet for alle deler av befolkningen. For DNT er det viktig at bevaring av kystens kulturmiljøer går hånd i hånd med bevaring og tilgjengeliggjøring av kystnatur: det å kunne bade og raste, sette ut kano og kajakk, følge en merket sti og finne steder å overnatte langs kysten, er forutsetninger for videreføring av friluftstradisjoner langs kysten. Som det vises til i strategiutkastet så er kystens natur- og kulturmiljøer i mange deler av landet preget av et sterkt utbyggingspress over lang tid, med påfølgende tap av både bygninger og mer sammenhengende kulturmiljøer og kulturlandskap typiske for kysten. Vi mener strategien kunne vært enda mer eksplisitt på at det å hindre nedbygging av kystens arealer vil være det viktigste tiltaket for å sikre at kystens natur og kulturmiljøer vil være tilgjengelige for fremtidige generasjoner.

Bevaring og ombruk

En hovedmålsetning med den foreslåtte bevaringsstrategien er å 'stimulere til langsiktig og god forvaltning av kulturmiljøer og fortsatt bruk eller ny bruk av kystens kulturminner og kulturmiljøer'. Vi synes det er positivt at strategien legger stor vekt på ny bruk av kystens kulturminner, og viser til at våre foreninger har lang erfaring med virksomhet i vernete bygningsmiljøer og kan spille en viktig rolle i bærekraftig transformasjon og ombruk i kystnære kulturmiljøer. Å vektlegge fleksibilitet og tilpasningsvilje i forvaltningen av kulturmiljøer langs kysten øker muligheten for at flere verneverdige kulturminner kan tas i bruk på nye måter. Vi viser blant annet til Furøya utenfor Tvedestrand og Torungen fyr som eksempler på vellykket ny bruk av kulturminner til turistrytter.

Vi er også positive til at fritidsbåter inkluderes i bevaringsstrategien, og mener at kunnskap om båthold og båtbruk generelt er en viktig del av friluftslivets kulturarv i Norge. Restaurerte og gjenskapte tradisjonsbåter og tilhørende naust vil gi muligheter for utvikling av flere ro- og padleruter, og kunne gi grobunn for nye kystledersamarbeid.

Kunnskap og kompetanse

I beskrivelsen av alle de tre hovedtemaene i strategien leser vi en bekymring for at kunnskap og engasjement går tapt. På dette området har DNTs medlemsorganisasjoner sammen med andre andre frivillige organisasjoner mye å bidra med. Både gjennom drift og skjøtsel av ulike typer anlegg, organiserte aktiviteter, dugnader og informasjonsarbeid kan våre frivillige og ansatte bidra til formidling og kompetanseoverføring til nye generasjoner.

Overnatting i DNT-regi kan også i seg selv fungere som formidling av kystkultur. Det å bo i en kystledhytte i noe som tidligere har vært fiskebruk, fyrstasjon eller feriehem er læring i praksis: å feriere på denne måten gir levende erfaringer som gjør det lettere å forstå kystens kulturarv og øker interessen for kulturmiljøene.

Satsinger og samarbeid som kan bidra til å oppnå strategiens mål

Våre foreninger i Agder, Vestfold og Telemark står sammen om prosjektsatsingen DNT Kyst. Systematisering og strategisk samarbeid er en vesentlig del av denne satsingen. Noe av det det jobbes med i prosjektet er å utvikle flere arenaer for kystfriluftsliv, skape mer sammenhengende infrastruktur, samt kompetansebygging. DNT-foreninger i regionen er stadig i dialog med ulike aktører om å overta eldre private ferieboliger og andre anlegg til arenaer for kystfriluftsliv.

DNT er en av partnerne i Nasjonal kystledgruppe. Kystleden er et nettverk av kyststier, ro- og padleruter, dagsturhytter og overnattingssteder for friluftsliv langs kysten. Målet er å fremme aktivt og naturvennlig kystfriluftsliv bygd på tradisjoner og kulturarv. Vi mener kystledsamarbeidet og de ulike kystledene har et stort potensiale i å formidle sjøveien som viktig nasjonal kulturarv, og at en videreføring og styrking av kystledsamarbeidet kan bidra til å oppnå resultatmålene i den foreslåtte bevaringsstrategien.

DNT deltar også i forskningsprosjektet COASTREC, som har til formål å undersøke frivillighetens rolle i bærekraftig fritidsbruk av kystområder rundt Oslofjorden.

Avgrensninger og definisjoner

Det foreslås tre hovedtemaer i strategien: Sjøveien, Naust og Ferie/friluftsliv. Under sistnevnte punkt nevnes overnattingssteder som feriehem, feriekolonier, hoteller og pensjonater. Vi mener at kystledhytter bør nevnes som eksempler på fellesskapets kulturminner knyttet til ferie og fritid. DNT Telemark har også anlegg med tilknytning til friluftsbad.

I høringsinvitasjonen bes det spesifikt om tilbakemeldinger på strategiens avgrensninger. Vi er enige i at akkurat denne strategien bør konsentrere seg om kulturmiljøer i eller ved saltvann. Det er dog litt underlig at den geografiske avgrensningen defineres som 'fra Svenskegrensen til Kirkenes'. Det er rundt 100 km kystlinje fra Kirkenes til riksgrensen mot Russland, som vel også bør være en del av strategien. For øvrig: det hadde vært nyttig med en innholdsfortegnelse i starten av dokumentet, for enklere å få oversikt over hva strategien favner.

Alt i alt er vi svært glade for at det kommer en egen bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer, og vi ser fram til å følge arbeidet videre, og forventer at den endelige strategien følges opp med friske midler til bevaring og bruk av kystens kulturmiljøer og ses i sammenheng med Riksantikvarens egen Frivillighetsstrategi.

Mvh

Dag Terje Klarp Solvang
Generalsekretær

Louise Brunborg-Næss
Rådgiver kulturarv og bærekraft